

BAMSE OCH DEMOKRATI

- en lärarhandledning för årskurs 1-4

DU KAN INTE ALLTID FÅ SOM
DU VILL, MEN I EN DEMOKRATI
FÅR DU ALLTID SÄGA VAD DU
TYCKER.

*Av Sema Björk, Jenny Esbjörnsdotter-Karlsson,
Sarah Hederstierna och Linda Sikström.*

Inledning

Skolan vilar på en demokratisk värdegrund, precis som vårt samhälle. För barn och elever är det viktigt att tidigt förstå och känna till vad demokrati innebär och vad det står för. Vi har tagit fram olika arbetsmoment där du som lärare kan arbeta med tillsammans med dina elever.

Vi önskar dig och dina elever ett kul och lärorikt arbete om demokrati tillsammans med Bamse!

Bamsehälsningar,

Linda & Jenny

Sarah & Sema

Om författarna

Linda Sikström är utvecklingsamordnare på Grundskoleförvaltningen i Malmö stad och Jenny Esbjörnsdotter L Karlsson är förstelärare på Rosengårdsskolan i Malmö. Linda och Jenny har tagit fram olika lärarhandledningar och lektionsupplägg runt framförallt seriefiguren Bamse. De har även föreläst och deltagit i flera seminarier på temat serier i skolundervisningen.

Sarah Hederstierna och Sema Björk arbetar som förstelärare på Apelgårdsskolan i Malmö. Sarah undervisar i svenska som andraspråk samt de samhällsorienterande ämnena framför allt i år 7-9. Sema undervisar i engelska samt hem- och konsumentkunskap i år 6-9.

Denna handledning tar avstamp i:

- *Bamses specialtidning om demokrati*

Extra bilaga:

- *Stödstruktur Nytt Parti*

Arbetsmoment 1: Expertord

1. Starta lektionen med att gå igenom lektionens syfte och mål.
Syftet med lektionen är att eleverna ska känna till ord som de kommer att möta under sitt arbete i kommande uppgifter.
2. Gå igenom viktiga expertord för att skapa en förförståelse.
Förslag på expertord är t ex *demokrati, diktatur, stat, land, folk, medborgare, folkstyre, folkmakt, elevråd, representant, representera, påverka, rösta, förslag, fria val, allmänna val, makt, härska, styra, vald, valfusk, majoritet, minoritet*. Ett förslag på hur du kan arbeta med dessa expertord är att låta eleverna i par leta efter förklaringar till orden, antingen digitalt eller via ordlistor. När eleverna har arbetat fram en bank av förklaringar kan du som lärare, tillsammans med eleverna i storgrupp, gemensamt arbeta vidare med att utifrån elevernas förklaringar skapa en gemensam förklaring. Detta för att eleverna ska få samma grund kring expertorden och ordförståelsen och kunna resonera om expertorden utifrån ett gemensamt språk.
3. Skapa sedan ett memory där eleverna kopplar ihop respektive expertord med rätt förklaring. Spelet kan eleverna återkomma till och arbeta med under hela demokratiarbetet för att göra expertorden till sina egna.
4. Ett moment kring expertorden kan vara att eleverna dramatiserar orden för att ytterligare befästa dessa.
5. Avsluta lektionen med att gemensamt läsa serien Bamses skola om demokrati och koppla till expertorden.

Arbetsmoment 2: Demokrati

1. Starta lektionen med att gå igenom lektionens syfte och mål.
Syftet med lektionen är att eleverna ska förstå vad en demokrati är.
2. Gör en tillbakablick på föregående lektion genom att du högläser Bamses skola om demokrati.
3. Låt eleverna fundera på frågan: Vilka är de viktigaste punkterna i en demokrati? Ett enkelt sätt för att alla elever ska komma till tals är att använda interaktionsmodellen EPA:
 - E** - Varje elev tänker själv
 - P** - Eleverna pratar i par om sina tankar
 - A** - Elevernas tankar lyfts i storgrupp och samlas i en gemensam tankekarta på tavlan.
3. Fortsätt med att gemensamt i storgrupp läsa serien *Vem ska man rösta på?* Diskutera sedan om röstprocessen i serien var demokratisk eller inte. Hur och på vilka sätt påverkade klasskamraterna varandra i röstprocessen? Vad är för- och nackdelar med påverkan? När och varför röstar vi i klassen?
4. Avsluta lektionen med att eleverna med egna ord redogör för vad ordet demokrati betyder med hjälp av t ex en exit ticket.

Arbetsmoment 3: Den som ger sig in i leken ...

1. Starta lektionen med att gå igenom lektionens syfte och mål.

Syftet med lektionen är att eleverna ska arbeta med sagan *Den som ger sig in i leken* på sidan 12 och bekanta sig med demokratiska värden och principer.

Målet är att eleverna genom sagan ska reflektera över demokratiska värden och principer. Demokrati innebär att man har rätt att säga vad man vill, men det betyder inte att man därmed får som man vill. Genom sagan ska eleverna fundera runt begreppet kompromiss och vad det innebär i praktiken.

2. Innan högläsning av sagan bör man beroende på elevunderlag förklara några ord och begrepp för att underlätta förståelsen. Följande ord har vi valt ut men du kanske måste lägga till några ord eller ta bort några.

- Falköga
- magiker
- mörkergastar
- gest
- butter
- borg
- tyda
- runor
- upptäcktsresande
- tempel
- fångheter
- bli ställd
- kyligt
- frostig

3. Läs sagan högt i klassen. Avbryt på sidan 15 när Vicki springer iväg.
4. Låt eleverna göra en EPA-övning. Dela klassen på hälften och låt ena halvan svara på frågan:

Vad skulle du gjort om du var Vicki?

Den andra halvan svarar på frågan:

Vad skulle du gjort om du var Pigge-Kott eller Brum?

Samla elevernas tankar i en mindmap på tavlan och diskutera deras svar.

5. Fortsätt att läsa klart hela sagan.
6. Låt eleverna sätta sig i grupper om 3-4 i varje grupp.
7. Låt eleverna diskutera följande fråga: Om det bara finns en trollkarl, upptäcktsresande, kartläsare och så vidare, hur löser man det? Vilka olika lösningar kan eleverna komma på?

Här vill vi att begreppet kompromiss ska förmedlas. Viktigt att eleverna turas om att prata och att alla känner att de är lyssnade på att och att deras röst räknas. Samla ihop elevernas olika förslag på tavlan.

8. Avsluta lektionen med att det är viktigt att alla elever känner sig hörda men att det också är lika viktigt att man lyssnar.

Arbetsmoment 4: *Den långa vägen hem, del 1 och 2*

1. Starta lektionen med att gå igenom lektionens syfte och mål.

Syftet med lektionen är att eleverna med hjälp av serien Den långa vägen hem (del 1 och 2) ska bekanta sig med demokratiska värden och principer. Målet är att eleverna efter att ha arbetat med serien ska kunna identifiera grunderna i ett demokratiskt samhälle.

2. Innan högläsning av sagan bör man beroende på elevunderlag förklara några ord och begrepp för att underlätta förståelsen. Följande ord har vi valt ut men du som pedagog kanske vill lägga till eller ta bort några ord.

- bumling
- tjusigt
- komradio
- regelverk
- bortforslande
- fordon
- dyster
- nedrigt
- palats
- undersåtar

3. Läs del 1 högt tillsammans.
4. Låt eleverna göra en EPA-övning där de svarar på följande frågor:
 - Var tror du att Bamse och Lille Skutt har hamnat?
 - Hur skulle du vilja beskriva planeten?
 - Hade du velat bo på den här planeten? Varför/varför inte?
5. Samla ihop elevernas tankar i en mindmap på tavlan och diskutera tillsammans.
6. Högläsning av del 2. Om det är ett nytt lektionstillfälle så repetera kort vad del 1 handlade om.
7. Dela in eleverna i grupper om cirka 3–5 personer. Låt varje grupp hitta/identifiera minst 5 saker i serien som inte är typiska för en demokrati. Varje grupp redovisar sina svar och svaren sammanställs på tavlan.
8. På flera ställen i serien finns exempel där Bamse och Lille Skutt möter fördomar då de inte tillhör normen på den nya planeten. Det kan till exempel vara utseende och beteende. Låt eleverna hitta olika exempel på detta och diskutera varför det är viktigt att få vara sig själv.

Arbetsmoment 5: *Bamses tidsmaskin – Mahatma Gandhi*

1. Starta lektionen med att gå igenom lektionens syfte och mål.

Syftet med lektionen är att eleverna ska arbeta med hjälp av serien *Bamses tidsmaskin - Mahatma Gandhi* ska bekanta sig med ickevålds-principen för att genomföra förändring.

Målet är att eleverna genom serien ska känna till Mahatma Gandhis ickevålds-princip och reflektera kring denna.

2. Börja med att fråga klassen om de har hört talas om Mahatma Gandhi (visa eventuellt en bild). Samla ihop tankar på tavlan. Visa på en världskarta var Indien ligger.
3. Läs högt serien *Bamses tidsmaskin - Mahatma Gandhi*
4. Sätt eleverna i grupper om cirka 3 personer. Låt varje grupp diskutera vilket Gandhis budskap är och varför det är viktigt.
5. Samla ihop gruppernas tankar på tavlan.
6. Avsluta med att koppla Gandhis budskap till skolvardagen.

Arbetsmoment 6: Eget parti

1. Starta lektionen med att gå igenom lektionens syfte och mål.
Syftet med lektionen är att eleverna ska skapa ett eget parti och de ska kunna argumentera för sitt partis budskap.
2. Gå igenom stödstrukturen som heter Nytt parti. Stödstrukturen finns som bilaga 1.
3. Dela in eleverna i grupper och låt varje grupp påbörja arbetet. I detta moment kan eleverna t ex arbeta med att göra en kort informationsfilm om sitt parti.
4. Du som lärare behöver förbereda:
 - En elevgrupp som ska ta del av dina elevers redovisningar om partierna och sedan rösta på sitt favoritparti.
 - Kopiera upp varje grupps valsedlar inför röstningen.
 - Förbered röstbås för de elever som ska rösta.
5. Låt eleverna träna så att de är säkra på att framför sitt partis åsikter och argumentera för dessa.

Arbetsmoment 7: Valet

1. Genomför valet genom att eleverna redovisar sina partiers budskap för en annan elevgrupp. Uppmuntra den andra elevgruppen att ställa frågor till de som redovisar.
2. Presentera valsedlarna och låt den andra elevgruppen genomföra röstningen.
3. Sammanställ rösterna tillsammans i klassen. Låt eleverna i par diskutera dessa frågor: Vilket parti vann valet och varför tror eleverna att just det partiet vann? Eleverna kan sedan via text eller presentation redogöra för sina tankar inför sina kamrater.

Arbetsmoment 8: Avslutning

1. Avsluta arbetet med demokrati med att göra quiz på sidan 50 i Bamses specialtidning om demokrati.

Om Serier i Undervisningen

Serier i Undervisningen drivs av Egmont Publishing och är ett långsiktigt initiativ för att främja ökad läslust och förbättrad läsförståelse bland svenska skolbarn. Med ett högkvalitativt och lättillgängligt undervisningsmaterial vill vi underlätta för de skolor, lärare och pedagoger som vill testa på att använda serier i skolundervisningen.

Vi erbjuder skolanpassat material i form av gratis lärarhandledningar och seriematerial till självkostnadspris, samt arrangerar serieworkshops och besök av serieskapare.

Projektet genomförs i samarbete med ett flertal partners såsom **Barnens bibliotek**, **Läsrörelsen**, **Serieförbundet** och **Apart Förlag**. Läs mer på www.serieriundervisningen.se

Uppgift: Nytt parti

Nu ska du och dina skolkompisar bilda ett nytt parti. Börja med att bestämma ett namn på ert parti och gör en partisymbol.

Här kommer tre olika ämnesområden som ert parti ska arbeta med. Tillsammans i gruppen ska ni diskutera och komma fram till gemensamma åsikter om de olika frågeställningarna. Alla i gruppen måste vara överens om vad ert parti tycker.

Skriv ert partis åsikter om följande ämnesområden:

Skolan

Vad tycker ert parti att man ska lära sig i skolan? Vilka ämnen ska finnas? Är något ämne viktigare än andra? Finns det något ämne som ska tas bort eller införas? Hur ser ni på läxor? Vad tycker ert parti om skolmaten, ska alla elever t ex äta samma sak? Vad tänker ert parti om raster och skolgården?

Miljön

Vad tycker ert parti att vi i Sverige ska göra för att nå en hållbar utveckling? Hur ska vi spara på jordens resurser så att vår planet finns kvar för kommande generationer i framtiden?

Jobb

Vilka jobb tror ert parti är viktiga för Sveriges framtid? Hur kan vi skapa arbetstillfällen för de som inte har något jobb idag? Varför tycker ert parti att det är viktigt att alla har ett arbete att gå till?

När ni har kommit fram till ert partis gemensamma åsikter är det dags att skapa en valaffisch. Tänk på att en valaffisch ska väcka intresse, föra fram budskap och locka väljare. Glöm inte er partisymbol!

Tillverka också valsedlar med namnet på ert parti och namnen på gruppens medlemmar.

När alla grupper är färdiga med sina arbeten ska ni presentera ert parti och partiets åsikter för andra elever på skolan. Sedan ska dessa elever få rösta på det parti som hade mest intressanta åsikter.

Lycka till!